

Position paper Social Return

Maart 2026, namens Social Enterprise NL

Inleiding

De gemeenteraadsverkiezingen zijn voorbij en nieuwe colleges werken aan coalitieakkoorden. Dit is hét moment om Social Return opnieuw te positioneren als een strategisch instrument voor maatschappelijke waardecreatie.

Dit paper is bedoeld voor alle gemeenten, maar met name relevant voor G40-gemeenten: zij hebben grote inkoopkracht, herbergen veel sociale ondernemingen, maar beschikken niet altijd over de capaciteit voor een eigen uitvoeringsteam op Social Return.

Wij roepen hen op om Social Return in te vullen via inkoop bij sociale ondernemingen. Daarmee creëren gemeenten meer kansen voor alle sociale ondernemingen in Nederland en realiseren zij meer maatschappelijke waarde.

Verwatering dreigt

Social Return wordt vooral ingezet om mensen aan het werk te helpen. In de praktijk zien we dat dit op verschillende manieren wordt gedaan. Bijvoorbeeld door een grote opdrachtnemer in te laten kopen bij een sociale onderneming die al met deze doelgroepen werkt. Een waardevolle manier, omdat de kracht van bedrijven die een maatschappelijke missie hebben wordt benut en het flexibeliteit biedt voor de opdrachtnemer.

Maar verwatering ligt op de loer. Hoe weet je dat er op deze manier echt maatschappelijke waarde wordt gerealiseerd?

Onze visie: Social Return via inkoop bij sociale ondernemingen (impact first)

Social Return werkt wanneer gemeenten bewust kiezen voor leveranciers die hun Social Return-verplichting invullen via inkoop bij sociale ondernemingen — ondernemingen die primair werken vanuit hun maatschappelijke missie en daar transparant over zijn. Borging van die missie — via lidmaatschap van Social Enterprise NL of deelname aan de Code Sociale Ondernemingen — is het uitgangspunt.

Bestaande platforms zoals de Buy Social Market kunnen inkopers ondersteunen bij het vinden van dit aanbod. Zij verlagen de zoekdrempel, maar de principiële keuze ligt bij de gemeente: erken inkoop bij impact first sociale ondernemingen als volwaardige invulling van Social Return.

Wat de reikwijdte betreft: arbeidsparticipatie is het uitgangspunt. Tegelijkertijd nodigen sommige opdrachten uit om ook andere maatschappelijke waarden mee te wegen. Gemeenten kunnen daar zelf een afgewogen keuze in maken, passend bij hun beleidsprioriteiten.

Vier voorstellen voor gemeenten

1. Geef sociale inkoop vorm via sociale ondernemingen

Maak sociale inkoop onderdeel van Social Return, maar doe dit via sociale ondernemingen die aantoonbaar primair vanuit een maatschappelijke missie werken. Stimuleer ketenconstructies zodat ook kleinere en lokale sociale ondernemingen mee kunnen doen. Gebruik platforms zoals Buy Social Market als ondersteunend instrument.

2. Maak Social Return een gunningscriterium

Door Social Return als gunningscriterium op te nemen, worden inschrijvers gestimuleerd om al in de aanbestedingsfase na te denken over hoe zij deze invullen. Dit verschuift de focus van achteraf afvinken naar vooraf structureel impact realiseren.

3. Handhaaf slim en werk vanuit vertrouwen

Stel een basisnorm voor monitoring vast. Social Return uitvragen maar niet controleren heeft geen zin. Richt dit op een laagdrempelige manier in die ondernemers niet met onnodige administratieve lasten opzadelt. Zorg daarbij voor uniformiteit in handhavingsgevolgen.

4. Verbind Social Return aan gemeentelijke beleidsdoelen

Maak Social Return onderdeel van de uitvoeringsagenda van het nieuwe college. Laat de inzet aansluiten op de maatschappelijke opgaven die de gemeente wil adresseren. Zo wordt het een strategisch instrument in plaats van een administratieve verplichting.

Uitnodiging tot samenwerking

Onze voorstellen sluiten aan bij de [Handreiking Social Return \(City Deal Impact Ondernemen, 2025\)](#), die concludeert dat Social Return is afgedreven van zijn oorspronkelijke bedoeling. Wij onderschrijven die analyse en nodigen G40-gemeenten uit om Social Return deze bestuursperiode samen door te ontwikkelen — zodat het weer wordt wat het ooit bedoeld was: een effectief instrument voor maatschappelijke waardecreatie.

In gesprek? Neem contact op met Pien Korstanje via pien@social-enterprise.nl

Over Social Enterprise NL

Social Enterprise NL is het landelijke netwerk voor sociale ondernemingen, ondernemingen die als primair doel hebben maatschappelijke meerwaarde (impact) te creëren. Denk hierbij aan arbeidsparticipatie, milieu oplossingen en armoedebestrijding. Het netwerk telt meer dan 475 leden. Samen met onze leden werken we aan radicale systeemverbetering. Zie ook: [Over Social Enterprise NL | Social Enterprise NL](#)